

STAVANGER KOMMUNE

Økonomiavdelingen

Det kongelige kultur- og kirkedepartement
Kirkeavdelingen
Postboks 8030 Dep.
0030 OSLO

dok 36

200605491 08.11.06
Kode *ki-SD1*

Postadr.: Postboks 8001, 4068 Stavanger
Besøksadr.: Haakon VII's gate 11
Telefon: 04005. Faks: 51507046
E-post: postmottak.ekonomi@stavanger.kommune.no
www.stavanger.kommune.no
Org.nr. NO 964 965 226

DERES REFERANSE

VÅR REFERANSE
SME-06/6209

ARKIVNR.
020 D13

JOURNALNR.
59106/06

DATO
06.11.2006

STATEN OG DEN NORSKE KIRKE - HØRINGSUTTALELSE

Vedlagt følger høringsuttalelsen fra Stavanger kommune.

Den er utarbeidet av en arbeidsgruppe bestående av 1 representant fra hvert av partiene som er representert i Stavanger bystyre.

Stavanger formannskap behandlet saken den 02.11.06, og fattet slikt vedtak:

”Formannskapet slutter seg til arbeidsgruppens forslag til hørings svar og oversender dette til kultur- og kirke departementet som svar fra Stavanger kommune.”

Dettet til orientering og videre forføyning.

Med hilsen

Ole Hetland
rådmann

Kristine C. Hernes
økonomidirektør

Sigve Melin
budsjettsjef

Vedlegg

VEDLEGG 1 – FORSLAG TIL HØRINGSUTTALELSE

GENERELL INNLEDENDE KOMMENTAR

Stavanger kommune har valgt å sette ned en arbeidsgruppe bestående av en representant fra hver av partiene som er representert i Stavanger bystyre for å forberede en høringsuttalelse fra Stavanger kommune. Gruppen har hatt fem møter før saken er fremmet for behandling i Formannskapet.

Innledningsvis vil Stavanger kommune gi uttrykk for at den valgte formen i høringen har vært vanskelig å behandle. Det har sammenheng med at spørsmålene er for kategoriske og skjemaet gir lite rom for nyansering. Innenfor de enkelte spørsmålskategorier har det vært behov for å klargjøre at det kan finnes ulike løsninger. Det er det vanskelig å få gitt uttrykk for.

Det er videre vanskelig å følge et resonnement fordi det er liten innbyrdes sammenheng mellom spørsmålene og ikke noen naturlig progresjon. Det betyr at det er vanskelig å få frem linjer i mellom svaralternativene. Til sist vil vi også hevde at spørsmålene, slik de er formulert, kan tolkes forskjellig og at de terminologisk ikke er presise nok. Det har ført til behov for å supplere med kommentarer.

HØRINGSSPØRSMÅLENE

1. Hvilke overordnede prinsipper bør ligge til grunn for tros- og livssynspolitikken?

Svar:

De prinsipper som bør ligge til grunn for en tros- og livssynspolitikk kan oppsummeres slik:

- Tros og livssynsfrihet er en universell rettighet som gjelder alle landets borgere
- Det er en grunnleggende oppgave for landets myndigheter å sikre disse rettigheter.
- Det er enhver borgers rett å ha den troen man vil, fritt gi uttrykk for den og til å dyrke sin religion alene eller sammen med andre. Myndighetene skal sikre at så kan skje.
- Det må skilles tydelig og prinsipielt mellom politisk makt og kirkestyre.
- Stat og kommune må bidra til at tros- og livssynsmangfoldet kan utfolde seg blant annet ved hjelp av økonomiske støtteordninger.
- Tros- og livssynsfrihet innebærer også rett til frihet fra religion. Religion skal ikke påtvinges.

Tilleggs kommentar:

Stavanger kommune ser det som viktig at tros- og livssynsfrihet er en universell rettighet som gjelder alle landets borgere og at det er en offentlig oppgave å sikre disse rettigheter. Stavanger kommune anerkjenner at det er enhver borgers rett å ha den troen man vil, gi uttrykk for den og til å dyrke sin religion alene eller sammen med andre og at det er en offentlig oppgave å sikre at så kan skje.

Stavanger kommune vil mene at det er nødvendig å finne løsninger innenfor spørsmålet om en religionspolitikk som på en bedre måte ivaretar den utvidede forståelse av tros- og livssynsfrihet enn de formuleringer som i dag finnes i Grunnlovens § 2, men også i andre Grunnlovs-formuleringer.

Stemmebegrunnelser:

Rønneberg (Pp)

Vi skal ha religionsfrihet og ytringsfrihet i Norge, og vårt rettsapparat skal sørge for det.

Den norske kirke skal være en inkluderende folkekirke, åpen for alle som har et religiøst behov.

Rannestad (Krf)

HOVEDPRINSIPPER FOR FORHOLDET MELLOM STAT OG KIRKE.

- Tros og livssynsfrihet er en universell rettighet som gjelder alle alle landets borgere.
- Det er en grunnleggende oppgave for landets myndigheter å sikre disse rettighetene.
- Det er enhver borgers rett til å ha den troen man vil, fritt gi uttrykk for den og til å dyrke sin religion alene eller sammen med andre. Myndighetene skal sikre at så kan skje.
- Tros- og livssynsfrihet innebærer også rett til frihet fra religion. Religion skal ikke påtvinges.
- De politiske organer skal ikke bestemme noe i kirken som går på dens grunnlag, oppdrag og måte å fremtre på ut fra sin egenart.
- Det må skilles tydelig og prinsipielt mellom politisk makt og kirkestyre.
- Kirken må kunne forholde seg til statlige myndigheter på fritt grunnlag.
- En stat må for å kunne ivareta de fundamentale rettigheter og sikre likebehandling av alle trossamfunn, være upartisk i forhold til tros og livssyn.
- Statens oppgave er å ivareta fellesskapets og enkeltindividenes interesser uavhengig av politisk, ideologisk ståsted og sikre borgerenes rettigheter slik disse kommer til uttrykk både i menneskerettighetskonvensjoner og nasjonal lovgivning.

Bryne (Ap) og Kvadsheim (Sp)

Vi ser det som tjenlig at den rettslige forståelse av de aktuelle grunnlovsbestemmelser som i dag praktiseres i hovedsak videreføres, men at dagens grunnlovsbestemmelser (formuleringer) endres i henhold til dagens rettsoppfatning og praksis.

Vi er videre enig med Gjønnnes-utvalget i at dagens statskirkeordning ikke er i strid med rettslige krav til tros- og livssynsfrihet for alle landets borgere, men at statskirken, slik den i dag er forankret rettslig, byr på en rekke utfordringer vis a vis andre tros- og livssynssammenslutninger og ikke-troende.

Vi mener videre at de ordninger for likebehandling av tros- og livssynssamfunn som er etablert videreføres og at dette ikke er til hinder for at Den norske kirke, som omfatter 4/5 av befolkningen, i noen grad behandles noe annerledes. Det er å betrakte som et samfunnsmessig fellesgode som flestparten av befolkningen gjør bruk av. Det er en forutsetning at denne annerledesbehandling ikke kommer i strid med antidiskrimineringsbestemmelser og er saklig begrunnet.

2. Den norske kirke som statskirke:

Bør fortsette (3 medlemmer: Ap, Sp, H)

Bør avvikles (5 medlemmer: Krf, Frp, V, Pp og SV)

Vet ikke / ønsker ikke å svare

Flertall for svaralternativet Bør avvikles.

Tilleggskommentar:

Begrepet "statskirke" kan forstås forskjellig og kan kanskje også anvendes selv om kirken skulle bli regulert ved annen lov enn Grunnlov. Vi vil her ikke gå inn på noen nærmere utdyping av begrepet, men legge til grunn at begrepet her forstås som dagens kirkeordning.

Stemmebergannelser:

Bryne (Ap) Kvadsheim (Sp):

Den norske kirke som statskirke bør fortsette. Det er et viktig mål for at Dnk fortsatt skal kunne være en åpen, inkluderende og landsdekkende folkekirke med bred oppslutning og en demokratisk styringsstruktur. Dnk skal fortsatt være en viktig forvalter av den kristne kulturarv i dagens samfunn. Samtidig vil det innebære at prinsippet om full tros- og livssynsfrihet for andre religioner er en universell rettighet som skal sikres muligheter og rett til å dyrke sin religion. Den innebærer også retten til å skifte tro eller ikke ha noen tro.

Rønneberg (Pp)

Den norske kirke bør avvikles som statskirke. Den tid er lengst forbi da religionen styrte staten. Statsstyre preget av religion har vi dårlige eksempler på.

3. I hvilken lov bør Den norske kirke være forankret?

Grunnloven (3 medlemmer: Ap, Sp, H)

Egen kirkelov vedtatt av Stortinget (2 medlemmer: Pp, Krf.)

Lov om trossamfunn (3 medlemmer: SV, Frp og V)

Vet ikke / ønsker ikke å svare

Svaralternativene Grunnloven og Lov om trossamfunn har fått likt antall stemmer.

Stemmebegrunnelser:

Bryne (Ap), Kvadsheim (Sp)

Dnk skal fortsatt være forankret i en revidert Grunnlov hvor de mest kontroversielle paragrafer endres og oppdateres.

Rønneberg (Pp)

Jeg tror på en egen kirkelov vedtatt av Stortinget. Grunnen til at jeg ikke er tilhenger av "Lov som trossamfunn", er at jeg tror Den norske kirke får en mer omfattende oppgave i samfunnet enn et av våre mange mindre trossamfunn.

Rannestad (Krf)

DEN NORSKE KIRKE SOM SAMFUNNSINSTITUSJON

DnK har spilt en viktig rolle som samfunnsinstitusjon, som kulturbærer, som tradisjonsbærer, som verdiformidler ved viktige markeringer og hendelser i nasjonens og enkeltpersoners liv. Dette har hatt og har en stor betydning. Denne rollen er ikke begrunnet ut fra de angitte hovedprinsipper, men har utviklet seg over tid.

Fra politisk ståsted er det ønskelig at kirken som samfunnsinstitusjon sikres samtidig som en ivaretar de prinsipielle forhold som beskrevet ovenfor.

Alternativet med en lovforankret folkekirke ser ut til å kunne være en akseptabelt kompromissforslag som ivaretar ønsket om å sikre DnK som samfunnsinstitusjon samtidig som dette alternativet ikke bryter for sterkt i forhold til de angitte hovedprinsipper.

På prinsipielt grunnlag støttes alternativet om en selvstendig folkekirke.

Som kompromissforslag støttes alternativet om en lovforankret folkekirke.

Svarene gitt i det følgende på de øvrige spørsmål er en konsekvens av denne hovedkonklusjon.

4. Hvordan bør Den norske kirke finansieres?

Gjennom medlemsavgift

Medlemsavgift med noe støtte fra det offentlige (2 medlemmer: Frp og SV)

- Støtte fra det offentlige og med noe medlemsavgift (2 medlemmer: V og H)
 Offentlig finansiering uten medlemsavgift (4 medlemmer: Pp, Sp, Ap og Krf)
 Vet ikke / ønsker ikke å svare

Flertall for svaralternativet Offentlig finansiering uten medlemsavgift.

Stemmebegrunnelser:

Bryne (Ap) Kvalsheim (Sp)

Den norske kirke bør finansieres av det offentlige uten medlemsavgift fordi vi ønsker en kirke som er åpen og inkluderende. Øvrige registrerte tros- og livssynssamfunn finansieres etter nærmere fastsatte regler av Kongen eller departementet.

Rannestad (Krf)

Vil bidra til et mer aktivt forhold til medlemskapet , samtidig som i hovedsak offentlig finansiering ivaretar folkekirketanken - en kirke åpen og tilgjengelig for alle.

Birkedal (Frp), Solum Larsen (V), Tafjord (SV)

Den norske kirke skal som alle trossamfunn finansieres gjennom en blanding av offentlig støtte og medlemsavgift.

5. Hvordan bør valgordningene og demokratiet være dersom statskirkeordningen avvikes?

- Valgordningene bør være som i dag
 Øke bruken av direkte valg til kirkens besluttede organer (4 medlemmer: Ap, Krf, Pp og Sp)
 Vet ikke / ønsker ikke å svare (4 medlemmer: SV, Frp, H og V)
Eventuelle andre ordninger:

Svaralternativene Øke bruken av direkte valg til kirkens besluttede organer og Vet ikke / ønsker ikke å svare har fått like antall stemmer

Stemmebegrunnelser:

Bryne (Ap)

Hovedstandpunktet er ønsket om en fortsatt statskirke. Det er behov for en vitalisering av menighetsrådene hvor de får en opplevelse av å få mer reelt ansvar og større muligheter for strategisk arbeid.

Brandtzæg (H):

Det er en type spørsmål hvor svaret vil være avhengig av hvilken organisatorisk løsning som velges. Avventer derfor.

Rannestad (Krf):

Uansett løsning på selve hovedspørsmålet , er økt bruk av direkte valg ønskelig.

Schjelderup (Sp):

Det er en generell holdning at dersom det offentlige skal bidra med finansiering vil man være opptatt at hvordan pengene blir brukt og hva slags organiseringsform som velges. Dersom staten skal bidra med midler, vil det være viktig at de demokratiske ordninger styrkes.

Birkedal (Frp), Solum Larsen (V), Tafjord (SV)

Som ledd i skille mellom stat og kirke skal kirken selv bestemme indre organisering og demokratisk medvirkning.

6. Dersom statskirkeordningen avvikles, hva bør i så fall stå i § 2 (eller i en annen paragraf) i Grunnloven i tillegg til prinsippet om religionsfrihet?

(Her kan du/dere sette kryss på ett eller flere alternativer)

Ingen tillegg

De politiske prinsipper som statsforfatningen bygger på; så som demokrati, rettstaten og menneskerettighetene (4 medlemmer: SV, Frp, Pp og V)

Det kristne og humanistiske verdigrunnlaget (4 medlemmer: Ap, Krf, H og Sp)

Det humanistiske verdigrunnlaget

At Den norske kirke er en evangelisk-luthersk kirke (1 medlem: Ap)

Vet ikke / ønsker ikke å svare

Eventuelt annet:

Svaralternativene De politiske prinsipper som statsforfatningen bygger på; så som demokrati, rettstaten og menneskerettighetene og Det kristne og humanistiske verdigrunnlaget har begge fått likt antall stemmer.

Stemmebegrunnelser:

Bryne (Ap) Kvadsheim (Sp)

Det bør fortsatt stå at Den norske kirke er en evangelisk-luthersk folkekirke. Staten bør bygge på det kristne og humanistiske verdigrunnlaget. Ønsker fortsatt statskirke og det er ikke til hinder for nærhet mellom kirke og folk. Størstedelen av befolkningen er medlemmer av Dnk. En bred og vidtfavnende kirke har bidratt og bidrar til stabilitet, trygghet og tilhørighet og er en viktig bærer av tradisjon og verdier for det norske folk.

Kirken trenger et reelt handlingsrom for å utføre de oppgaver kirken er satt til å løse og til fortsatt å kunne være folkekirke.

Rannestad (Krf):

Statens valg av verdigrunnlag er i prinsippet uavhengig av valg av kirkeordning.

Den historie og tradisjon vi står i tilsier at staten bør slå fast at verdigrunnlaget er det kristne og humanistiske (det kristne verdigrunnlag dreier seg ikke om tro, for en stat kan ikke tro. Det er mer et uttrykk for en tilhørighet til en tradisjon, kultur og tankegang. Samtidig kan det nok være behov for en klargjøring av hva som konkret menes med det kristne verdigrunnlag)

Rønneberg (Pp)

De politiske prinsipper som statsforvaltningen bygger på, demokrati, rettstat, menneskerettigheter.

7. Hvem bør ha ansvaret for gravferdsforvaltningen?

Den lokale kirke (menighetsråd eller kirkelig fellesråd) (4 medlemmer: Krf, Ap, H og Sp)

Kommunen (2 medlemmer: Sv og Pp)

Vet ikke / ønsker ikke å svare (2 medlemmer: Frp og V)

Flertall for svaralternativet Den lokale kirke (menighetsråd eller kirkelig fellesråd)

Stemmebegrunnelse

Bryne (Ap), Kvasdheim (Sp), Rannestad (Krf) og Brandtzæg (H)

Gjønnes-utvalgets flertall konkluderer med at hensynet til en likestilling mellom livssyn fører til den slutning at kommunen må ha ansvar for gravferdsforvaltningen. Det er imidlertid ikke gitt noen begrunnelse for en slik konklusjon ut over livssynslikheten.

Vi legger til grunn at det også i fremtiden vil være en statlig oppgave å fastsette hvilke tjenester som befolkningen skal være sikret på gravferdsområdet. Likeledes vil det være en statlig oppgave å gi føringer og rammer for sektoren. Staten kan også gjennom sin lovgivning opprette ulike ordninger for å sikre både saksbehandling og tjenestetilbud og at utøvelsen av disse er i tråd med forutsetningene for alle innbyggere og eventuelt opprette tilsyn for disse funksjonene. Vi vil derfor mene at det ikke er nødvendig for å sikre livssynsmangfoldet at driften av gravlundene ivaretas av kommunal myndighet.

Med disse forutsetningene vil vi legge vekt på at kirken besitter den nødvendige kompetanse for å ivareta driften. Den kirkelige gravferdsforvaltning har selv til i dag løst utfordringene med å møte det økende og kulturelle mangfoldet på en svært tilfredsstillende måte.

Fordi Den norske kirke vil være hovedaktør for gjennomføring av gravferdsseremonier i overskuelig fremtid ønsker vi at ansvaret for gravferdsdriften fortsatt ligger hos kirken. Vi vil også legge til grunn at det ikke foreligger klager på kirkens utøvelse av denne myndighet fra noen tros- eller livssynsamfunn.

I tillegg til dette vil vi bemerke at gravlundsdrift krever kompetanse innenfor kultur, religion, ritualer, symboler, sorg og andre områder som handler om å møte forskjellige mennesker med innsikt og forståelse. Dette stiller gravferdsmyndigheten på store krav til profesjonalitet, bred kompetanse og ryddig forvaltning. Kirkens livssynsmessige forankring vil representere en ressurs i møte med utfordringene på denne sektor.

Rønneberg (Pp)

Kommunen bør ha ansvar for gravferdsforvaltningen. Kommunen må kunne bruke de personene som har kompetanse innenfor dette felt.

Birkedal (Frp), Solum Larsen (V), Tafjord (SV)

Gravlundsdrift krever kompetanse innenfor kultur, religion, ritualer, symboler, sorg og andre områder som handler om å møte forskjellige mennesker med innsikt og forståelse. Dette stiller gravferdsmyndigheten på store krav til profesjonalitet, bred kompetanse og ryddig forvaltning.

Vi legger til grunn at det også i fremtiden vil være en offentlig oppgave å fastsette hvilke tjenester som befolkningen skal være sikret på gravferdsområdet. Likeledes vil det være en offentlig oppgave å gi føringer på denne sektoren. Det offentlige kan også gjennom sin lovgivning opprette ulike ordninger for å sikre både saksbehandling og tjenestetilbud og at utøvelsen av disse er i tråd med forutsetningene for alle innbyggere og eventuelt opprette tilsyn for disse funksjonene.

Eierskapet til gravlundene kan ivaretas av kommunen, gravferdsritualet kan utføres av aktører som besitter den ovennevnte kompetansen.

8. Hvem bør eie og forvalte kirkebyggene?

___ Den lokale kirke bør eie kirkebyggene og ha det økonomiske ansvaret

___ Den lokale kirke bør eie kirkebyggene, og kommunen bør ha det økonomiske ansvaret (4 medlemmer: Sp, H, Krf og Ap)

___ Kommunen bør eie kirkebyggene og ha det økonomiske ansvaret (1 medlem: Pp)

___ Vet ikke / ønsker ikke å svare (3 medlemmer: V, Frp og SV)

Flertall for svaralternativet Den lokale kirke bør eie kirkebyggene, og kommunen ha det økonomiske ansvaret.

Stemmebegrunnelser:

Bryne (Ap), Kvadsheim (Sp), Rannestad (Krf) og Brandtzæg (H):

Vi legger til grunn at kirkens medlemmer i hvert sokn i om lag tusen år har vært ansvarlig for finansiering, bygging og vedlikehold av kirkehus i Norge. Vi finner ingen grunn til å endre på dette selv om relasjonen mellom stat og kirke skulle bli endret.

Vi vil vurderer det som positivt at den nære forbindelsen mellom kirke og kommune som har funnet sted i mer en 160 år i en viss grad kan opprettholdes. En kommunal relasjon vil kunne opprettholde og understreke kirkebyggenes spesielle og almene tilknytning langt utenfor de mest aktive brukerne.

Et fortsatt kommunalt ansvar for finansiering av kirkebyggene vil også videreføre samspillet mellom kirke og lokalsamfunn og ta vare på byggenes rolle og sentrale plass i lokal kulturhistorie og kulturlandskap. En kommunal rolle i forhold til kirkebyggene vil dessuten sikre et naturlig medansvar overfor andre trossamfunn som er aktive i kommunen. Dette vil gi et godt uttrykk for den viktige rollen kommunen har på det kulturminnepolitiske og religionspolitiske området.

Vi mener imidlertid at staten må ta et større direkte ansvar for kostnader knyttet til vedlikehold av fredede og vernede (listeførte) kirkebygg fordi fredning og vernekrav gir uttrykk for at disse byggene kulturhistorisk står i en særstilling. Fredning og vern er pålegg som blir besluttet av statlig organ.

Rønneberg (Pp)

Kommunen bør eie og ha det økonomiske ansvaret for kirkebyggene. Det er grunn til å tro at det økonomiske ansvar ivaretas best av eierne. Det er en erfaring de fleste har gjort.

Det bør i tillegg nevnes at Staten må gi spesielle bevilgninger til fredede og verneverdige kirkebygg.

Birkedal (Frp), Solum Larsen (V) og Tafjord (SV)

Det er naturlig at kirken selv overtar det økonomiske ansvaret og eierskapet for kirkebyggene.

Det offentlige skal besørge de merkostnader som påløper for å holde ved like fredede og verneverdige kirkebygg. Særlig er det viktig å sikre de bygg som er en del av vår nasjonale kulturarv.

KONKLUSJON

Gruppen har gjennomgått spørsmålene i flere omganger. Gjennomgangen har avdekket partienes ulike posisjoner i forhold til høringstemaene.

Den har funnet det riktig å ta med stemmeforklaringer for med dette å markere behovet for nyansering i forhold til spørsmålene i høringsdokumentene.

Gruppen finner det også riktig å markere disse synspunkter i høringssvaret, men at det synspunkt som har fått flertall blir særskilt markert.

Forslag til vedtak:

Formannskapet slutter seg til arbeidsgruppens forslag til høringsvar og oversender dette til Kultur og kirkedepartementet som svar fra Stavanger kommune.